

VÄRLDS

HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 2 2020

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

A young woman with dark hair is smiling and looking towards the camera. She is holding two large, rectangular paper lanterns. The lanterns are decorated with hand-drawn illustrations and Japanese text. The background is a dark night scene with blurred lights and reflections on water, suggesting an outdoor festival or event.

**GLÖM ALDRIG
HIROSHIMA OCH NAGASAKI!**

Foto: UN Photo/Albert Gonzalez Farran

Kvinnlig könsstympning har förbjudits i Sudan. På bilden håller en flicka i El Fasher, Sudan, i landets flagga.

KVINNLIK KÖNSTYMPNING FÖRBJUDS I SUDAN

Sudan fattade i april beslut om att förbjuda kvinnlig könsstympning. Tre års fängelse hotar den som bryter mot den nya lagstiftningen. I nuläget bedöms omkring 87 procent av sudanesiska flickor och kvinnor i åldern 14 till 49 år vara könsstypade.

Abdullah Fadil, representant för FN:s barnfond Unicef i Sudan, välkomnade beskedet och konstaterade att kvinnlig könsstympning inte bara är en kränkning av varje flickas rättigheter utan också har allvarliga konsekvenser för hennes fysiska och mentala hälsa. Att driva igenom den nya lagen kommer att kräva ett omfattande arbete på lokal nivå, konstaterade han vidare: ”Poängen är inte att kriminalisera föräldrar. Vi behöver lägga mer kraft på att öka kunskapen hos olika grupper – däribland barnmorskor, hälsoarbetare, föräldrar och ungdomar – om lagändringen och skapa stöd för den.”

KRIGSSLUTET I EUROPA FIRADES

75-årsminnet av Hitlers kapitulation 1945 högtidlighölls i FN-högkvarteret den 8-9 maj. Andra världskrigets slut ledde till att FN grundades samma år och därmed till historiska överenskommelser om bland annat mänskliga rättigheter och det nya begreppet folkmord. Över 30 länder runt hela världen var indragna i kriget och omkring 60 miljoner människor dog vilket gör det till den dödligaste konflikten i mänsklighetens historia.

I FN:s säkerhetsråd hölls en minnestund där flera stater även tog tillfället i akt att påminna om principen skyldighet att skydda (Responsibility to Protect) som en viktig ”läxa för fred”. Principen

antogs av FN:s medlemsstater 2005 i syfte att skydda utsatta befolkningsgrupper i dagens värld mot folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten.

FN VARNAR FÖR VÅG AV PSYKISK OHÄLSA

Årtionden av försummelse och underinvestering när det gäller psykisk ohälsa exponeras nu av coronapandemin, enligt en ny FN-rapport. Bland de grupper som är särskilt utsatta nämns intensivvårdspersonal, äldre personer samt kvinnor och barn som lever med våld och övergrepp i hemmet.

”Under covid-19-krisen oroar sig människor för att bli sjuka och dö, och för att förlora familjemedlemmar. Samtidigt har väldigt många människor förlorat, eller riskerar att förlora, sin försörjning och de har varit socialt isolerade och skilda från sina närstående”, skriver rapportförfattarna och varnar för en ökning av bland annat ångesttillstånd, missbruk och självmord.

Omkring hälften av de som lider av psykisk ohälsa får problem i tidig ålder och självmord är den näst vanligaste dödsorsaken bland unga i åldern 15 till 29 år, enligt rapporten. Vidare konstateras att många som tidigare klarat sig bra nu är i riskzonen för ohälsa på grund av den kombination av stressfaktorer som pandemin skapar.

“BARN I FÖRVAR BÖR FRIGES UNDER PANDEMIN”

Tre högt uppsatta FN-representanter i Mellanöstern kräver att palestinska barn i israelisk fångenskap frigges. Närmare 200 barn sitter i israeliska fångelser och anstalter, de flesta i väntan på rättslig prövning, och löper nu stor risk att smittas av coronaviruset. Sedan viruset började sprida sig i Israel är rättsprocesser stoppade och nästan inga besök hos fångar beviljas.

Barn ska inte hållas fångna annat än som en allra sista utväg ens i vanliga fall, och då för kortast möjliga tid, konstaterade FN-representanterna, och menade vidare att barns rättigheter och skydd måste väga ännu tyngre under pågående pandemi.

Tidigare har FN:s kommitté för barnets rättigheter gått ut med liknande krav för fångslade barn i alla länder.

MIGRANTER FAST I GRÄNSOMRÅDEN

FN:s organisation för migration, IOM, slog i början av maj larm om att stora grupper av migrantarbetare på grund av coronapandemin sitter fast på olika platser, under svåra förhållanden och med ingen eller mycket dålig tillgång till vård. Stängda gränser, reserestriktioner och nedstängda arbetsplatser har skapat ansamlingar av migranter i gränsområden i bland annat Sydostasien, Östafrika och Latinamerika. På grund av pandemin har särskilt många varit på resande fot under våren då de försökt ta sig till sina hemländer medan det fortfarande varit möjligt att resa.

IOM uppmanar stater som hyser migrantläger att se till att dess invånare nås av nödvändig hälso- och sjukvård och att vidta åtgärder för att motverka fientlig propaganda riktad mot dem. Rykten om att migranter sprider smitta kan på sikt hota nationell säkerhet genom att skapa social oro och försvåra ekonomisk återhämtning, menar IOM, då migranter i många länder utgör en viktig del av arbetskraften inom bland annat jordbruk och serviceyrken.

NYTT STYRE I IRAK VÄLKOMNAS

Trots flera parallella kriser och sjunkande oljeintäkter är det möjligt att skapa ett mer välmående och stabilt Irak, förutsatt att den politiska viljan finns. Det var budskapet från FN:s särskilda representant Jeanine Hennis-Plasschaert, tillika chef för FN-missionen Unami, när hon den 12 maj informerade säkerhetsrådet om situationen i landet.

Efter ett långvarigt politiskt dödläge hade Mustafa al-Kadhimi några dagar tidigare utsetts till ny irakisk premiärminister och en ny regering tillsatts. Hennis-Plasschaert konstaterade att coronapandemin har satt stopp för utdragna oroligheter och folkliga protester mot korruption, arbetslöshet och bristande samhällsservice, men uttryckte samtidigt förhoppningar om att den nya regeringen skulle låta sig vägledas av den önskan om förändring som protesterna sprungit ur.

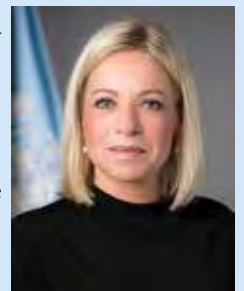

Foto: UN Photo/Mark Garten

Hennis-Plasschaert

EN EKVATION SOM FÖRSKRÄCKER

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorisont
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40
E-post: varldshorisont@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorisont
Twitter: [@varldshorisont](https://twitter.com/varldshorisont)

Ansvarig utgivare: Eva Rundgren Forsberg
Redaktör: AnnaLena Karlsson Andrews
Reporter: Karolina Grundin
Praktikant: Amanda Svanberg Fogelström
Layout: Pär Lundqvist, Adapt Media
Tryck: Ljungbergs Tryckeri, Klippan
Annonser: varldshorisont@fn.se
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorisont utges av Svenska FN-förbundet. ISSN 0042-2134
Prenumerationspris: 230 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

Världshorisont trycks på miljömärkt papper

#2

Omslagsbild: En flicka deltar i en manifestation med flytande lyktor vid fredsparken i Hiroshima i samband med årsdagen av USA:s kärnvapenattack mot staden.
Foto: Tim Wright/Ican

Antalet intensivvårdspplatser som krävs vid en katastrof borde bli en ny måttstock för hur olika globala hot ska värderas, enligt ett debattinlägg som nyligen publicerades i Bulletin of the Atomic Scientists. Genom att kombinera oomtvistliga fakta med enkel matematik och vanlig riskbedömning tydliggör textförfattarna – två professorer från Belgien respektive Australien – varför kärnvapnens blotta existens är vansinne.

Vi kan börja med riskbedömningen, utifrån sannolikhet och konsekvens. Konsekvenserna av ett kärnvapenkrig vore omätbara så på den skalan blir det full pott. Men sannolikheten då? Den är mer svårbedömd, menar skribenterna. På kort sikt är det osannolikt att det blir kärnvapenkrig men på lång sikt är det nästan helt säkert, resonerar de, med enorma konsekvenser oavsett när det sker. ”Avskräckning och säkerhetsmekanismer måste fungera helt perfekt vid varje enskild kärnvapenincident. Det räcker med att någondera av dem fallerar en enda gång för att utlösa en kärnvapenkatastrof. Det är inte en lugnande ekvation”, skriver de.

Vad kan vi då veta om det antal intensivvårdspplatser som skulle krävas vid en kärnvapendetonation? Stephens Institute of Technology har tagit fram en karta där olika scenarier kan testas. Skulle Ryssland, till exempel, attackera Natos högkvarter i Bryssel med en av sina 800 kiloton Topolmissiler skulle 536 180 människor dödas och 572 830 skadas. Belgiens totalt 1 900 intensivvårdspplatser – minus dem i Brysselområdet som ju skulle vara förstörda – skulle inte räcka till ens en bråkdel av offren vid en sådan humanitär katastrof. Och då talar vi om en bomb, i en stad – inte om ett krig med dussintals eller hundratals kärnvapendetonationer.

Inget samhälle kan klara av det antal skadade som ett kärnvapenkrig skulle leda till, konkluderar skribenterna, och landar i slutsatsen att det totala avskaffandet av kärnvapen måste bli högsta prioritet för vårt globala samfund post corona. Skräckscenerna från Hiroshima och Nagasaki får aldrig upprepas.

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4** 75 år efter kärnvapenattackerna mot Japan växer hotet om kärnvapenkrig
- 7** I spåren av corona: minskad säkerhet och ökad politisk instabilitet
- 8** Hon röjer livsfarliga sprängladdningar för sitt folks framtid i Sinjar
- 10** Starkt samband mellan väpnade konflikter och matosäkerhet
- 11** Mål 2 – ingen hunger: Världshorisonts serie om globala målen fortsätter
- 15** Skolmaten och pandemin: WFP tvingas ställa om sitt livsviktiga arbete
- 17** FN i coronakrisen – så här drabbas FN och det globala samarbetet
- 19** Årets FN-lärare finns på Folkuniversitetets gymnasium i Trollhättan

I augusti uppmärksammas 75-årsminnet av USA:s kärnvapenattacker mot Hiroshima och Nagasaki. Samtidigt kämpar aktivister för att det nya avtalet som förbjuder kärnvapen, TPNW, ska träda i kraft. Bilden är från en manifestation i samband med att avtalet antogs i FN 2017.

Hiroshima och Nagasaki 75 år

”Chansen till nedrustning kan glida oss ur händerna”

75 år har gått sedan de förödande atombomberna föll över Hiroshima och Nagasaki. När de sista överlevarna nu börjar försvinna och vissa av världens ledare hotar med upprustning är internationella krav på nedrustning viktigare än någonsin. Världshorisont har pratat med Yukiko Duke och Beatrice Fihn, två personer som på olika sätt fortsätter att höja rösten mot kärnvapen.

Atombomben med kodnamn Little boy exploderade över den japanska hamnstaden Hiroshima på morgonen den 6 augusti 1945. Tre dagar senare släpptes ännu en bomb, Fat man, över Nagasaki. De fälldes av USA och är de hittills enda kärnvapen som använts i krig. Resultatet var förödande. Sammanlagt tros upp till 200 000 människor ha dött – många det närmsta dygnet efter bomberna, andra av följsjukdomar långt senare.

En av de drabbade var Fuji, mormor till svensk-japanska journalisten och översättaren Yukiko Duke. Sommaren 1945 gick rykten om att kriget närmade

sig slutet och att Japan snart skulle vara besegrat. Därför samlades Fujis familj i Fukuoka utanför Nagasaki för att möta krigsslutet tillsammans.

ÅTERVÄNDE TILL NAGASAKI

Det var en olycklig slump att mormor Fuji återvänt till sin hemstad Nagasaki just den 9 augusti 1945. Hon skulle bara hämta några saker från sin bostad och på förmiddagen stod hon på centralstationen.

– Hon höll precis på att förhandla om den tillåtna bagagevikten när någon plötsligt började skrika. Mormor hukade

sig instinktivt ner vid pelaren där hon stod. Reflexmässigt höll hon händerna för ansiktet och såg plötsligt ett intensivt ljus – så intensivt att hon såg benen i händerna. Sedan hördes ett dån och hon kastades till marken. När hon väl reste sig var världen helt förändrad, berättar Yukiko Duke.

När atombomberna föll över Japan gjorde den intensiva hettan att en del människor helt förångades. Tryckvågorna färdades flera mil och slet sönder allt i sin väg – människor, byggnader och infrastruktur. Många dog även omedelbart av den radioaktiva strålningen. Mormor Fuji klarade sig mirakulöst. Hon förstod inte vad som hänt men när hon började gå genom Nagasaki var norra delen av staden utplånad. Hon lyckades ta sig hem till en släkting och där hittade en av sönerna henne några dagar senare.

– Mormor fick visserligen strålsjuka,

men hon återhämtade sig och levde i ytterligare 20 år. Mot slutet av sitt liv fick hon dock en plågsam form av leukemi, precis som många andra överlevare. Även min morbror, som exponerats för strålningen när han sökte efter mormor, fick en galopperande leukemi som gammal, berättar Yukiko Duke.

Mormor Fuji hann dö innan Yukiko Duke föddes, men morbrodern hade hon nära kontakt med. Mot slutet av hans liv pratade de mycket om det han upplevt.

– Lidandet för de överlevande blev långdraget och hade flera faser. Initialt drabbades många av ohyggliga skador och dog kvalfyllt efter en tid. De som överlevde fick leva med en enorm ovisshet. Ingen visste särskilt mycket om strålning och hur den kunde stanna kvar i marken så folk bodde kvar. Bomberna påverkade flera generationer.

RÄDSLOR OCH DISKRIMINERING

Så länge Japan ockuperades av USA pratades det inte om bomberna och ingen visste riktigt hur många som dött eller skadats. Det dröjde flera år innan de överlevande fick rätt till gratis sjukvård. Dessutom utsattes många för diskriminering, både socialt och i arbetslivet.

– När du träffar någon för första gången i Japan frågar de snabbt varifrån du kommer. När jag berättar att min släkt är från Nagasaki blir det alltid en kort tystnad. Människor vet inte hur de ska hantera insikten att någon genomlevt bomben eller är barn eller barnbarn till en överlevare, berättar Yukiko Duke.

Rädslan lever fortfarande kvar. Yukiko Duke berättar att arbetsgivare, som betalar för anställdas sjukförsäkringar, kan välja bort kandidater som är från Hiroshima och Nagasaki på grund av rädsla för förhöjd cancer risk. Hon minns även en kollega från sin tid på japansk TV. Kollegans bröllop ställdes in när fästmannens familj fick veta att fästmon var från Hiroshima och de tvingade honom att välja bort henne. Tänk om barnen skulle få skador?

Little boy och Fat man hade sprängstyrkor på 15 respektive 21 kiloton. Dagens atombomber är mycket kraft-

fullare än så.

– Det är viktigt att förvalta den kunskap vi har. Samtidigt måste vi betänka att dagens kärnvapen är otroligt mycket starkare. Fälls en bomb nu kommer det att få konsekvenser över hela världen, funderar Yukiko Duke.

Hon tror att vi måste öka de internationella påtryckningarna mot kärnvapennationerna. Att Sverige inte skrivit under TPNW, det nya förbudsavtalet mot kärnvapen, anser hon är under all kritik.

– Det är en sådan skam för en nation som säger sig vara fredsälskande. Om mormor hade levt idag hade hon varit djupt bedrövad över utvecklingen i världen. Var hennes och alla andras lidande ingenting värt?

75 år efter bomberna finns det fortfarande så kallade hibakushas, överlevare, som vittnar om sina upplevelser. Yukiko Duke är rädd att konsekvenserna av atombomberna börjar bagatelliseras när inga vittnen längre återstår.

– Frågan hålls vid liv så länge överlevare finns kvar. Ju mer anonymt ett lidande blir, desto svårare blir det för oss som inte var med att förstå. Därför är det viktigt att hålla berättelserna och årsdagarna levande, säger Yukiko Duke.

TABU SOM URHOLKAS

Under kalla kriget växte motståndet mot kärnvapnen och vid dess slut sågs kärnvapen snarast som tabu. Detta tabu har dock börjat urholkas och hot om användning av massförstörelsevapen hörs på nytt. Kanske har tiden gjort att det kollektiva minnet av atombombernas chockerande effekt har försvagats. Enligt Jens Petersson, rådgivare i nedrustningsfrågor på Svenska FN-förbundet, är det därför hög tid att agera.

– Den möjlighet som vi sett till nedrustning efter kalla krigets slut håller på att glida oss ur händerna. Både USA och

Ryssland utvecklar nu nya kärnvapen och det vore naivt att tro att vapnen med avskräckande syfte aldrig kan användas. Upprustningen måste mötas av en motreaktion, säger Jens Petersson.

En person som kämpar för ett internationellt förbud mot kärnvapen är svenska Beatrice Fihn, generalsekreterare på den internationella organisationen Ican. Hon menar att många länder nu sneglar på kärnvapen som ett uttryck för rädsla.

– Det är mänskligt att söka trygghet i en osäker värld. Samtidigt blir det än viktigare att stå upp för det som är rätt. Nu när det gått 75 år är det extra viktigt att vi uppmärksammar och lär av historien, säger Beatrice Fihn.

Ican är en av de organisationer som oförtröttligt arbetar vidare för global nedrustning. Efter att de tilldelades Nobels fredspris 2017 har kärnvapenfrågan hamnat mer i strålkastarljuset. Beatrice Fihn upplever att fler lyssnar idag.

– Priset visar att aktivism och engagemang gör skillnad och det kan förhoppningsvis inspirera andra. Det värmer att det ibland tröstlösa aktivistandet har gett resultat, men arbetet måste fortsätta. Jag tror politisk förändring kan komma från det ökade folkliga engagemanget.

SVERIGE RATIFICERAR INTE

I dagsläget har 36 FN-länder ratificerat TPNW. Icans mål var att ha med 50 länder till Hiroshimadagen i år. När 50 länder anslutit sig träder avtalet i kraft. Med tanke på den rådande coronasituationen kommer målet antagligen inte uppnås till augusti men Beatrice Fihn är hoppfull om att nå det under 2020. Ett resultat som kommer vara historiskt.

Sverige tillhör inte de länder som ratificerat avtalet. Ursäkringarna har varit många – att avtalet inte är tillräckligt, att det är felformulerat, att det riskerar att urholka det äldre ickespridningsavtalet NPT.

– Det är skamligt att Sverige inte stödjer TPNW. Alla dessa argument är bara svepskäl och håller inte. Inget avtal

”Om mormor hade levt idag hade hon varit djupt bedrövad över utvecklingen i världen. Var hennes och alla andras lidande ingenting värt?”

Beatrice Fihn

Yukiko Duke

är perfekt men avtalet är inte sämre än något annat avtal. I slutändan handlar det helt enkelt om ifall vi vill att kärnvapen ska vara lagliga eller inte, säger Beatrice Fihn.

I can har dock inte gett upp hoppet om att få med Sverige. Beatrice Fihn tycker att det är viktigt att utmana regeringens argument och påpekar att det stora folkliga stödet talar för en ratificering.

Hon hoppas att Sverige omvärderar efter konferensen om ickespridningsavtalet (NPT) som skulle ägt rum under våren men som nu skjuts på framtiden.

Hon poängterar att även om kärnvapenfrågan känns enorm och oövervinnerlig så finns det mycket som kan göras både nationellt och lokalt, så som att bygga kunskap och engagemang bland gräsrotterna. Något som även den

svenska FN-rörelsen tagit fasta på.

– Vid sidan av klimatet ses kärnvapen som en ödesfråga. Vi har en stark förankring bland medlemmarna och kommer att fortsätta att jobba mot inhumana vapen. Förändring drivs av politiska beslut och det finns många politiker att uppvakta för den som vill se en fortsatt radikal nedrustningspolitik, säger Jens Petersson.

■ *Karolina Grundin*

”NPT är hörnstenen i Sveriges arbete”

Från 60-talet fram till 90-talet hade Sverige en särskild ambassadör för nedrustning. Med de senaste årens globala säkerhetspolitiska spänningar har kärnvapenfrågan fått ny vikt och ambassadörsrollen återinfördes 2016. Idag innehas uppdraget av Ann-Sofie Nilsson.

– Efter kalla krigets slut har trenden med kärnvapenedrustning vänt och hotet är större idag än på lång tid. Regeringen ser nedrustning och icke-spridning som en central utrikes- och säkerhetspolitisk fråga. Satsningen på en ambassadör visar på Sveriges engagemang, vilket är viktigt i multilaterala sammanhang, säger Ann-Sofie Nilsson.

BEVAKAR OCH DISKUTERAR

Parallellt med en ökad säkerhetspolitisk spänning i världen går den tekniska utvecklingen snabbt. Ann-Sofie Nilssons arbete handlar till stor del om att bevaka omvärlden och delta i den internationella diskussionen.

2019 tog dåvarande utrikesminister Margot Wallström initiativet till en internationell nedrustningskoalition, det

så kallade Stockholmsinitiativet. Det är ett samarbete mellan 16 länder där målet är att arbeta fram konkreta åtgärdsförslag för kärnvapenedrustning.

Ann-Sofie Nilsson hoppas att förslagen, som fokuserar på icke-spridningsavtalet (Non-Proliferation Treaty, NPT), kan få konkret betydelse på nästa översynskonferens. Konferensen skulle ha ägt rum i New York i maj men är nu skjuten på framtiden.

Det är NPT-avtalet som den svenska regeringen tagit fasta på och som arbetet mot kärnvapen utgår ifrån.

– Regeringen vill fokusera på det fördrag som är mest effektivt för att hantera kärnvapenedrustning här och nu. Vi ser NPT som hörnstenen i det multilaterala arbetet eftersom majoriteten av världens länder är anslutna till det och det är viktigt att få med kärnvapenstaterna i processen, förklarar Ann-Sofie Nilsson.

OMPRÖVNING KAN KOMMA

Sverige har tidigare sagt nej till att skriva under FN:s nya avtal om ett förbud mot kärnvapen (Treaty on the Prohibition

of Nuclear Weapons, TPNW), vilket kritiserats från flera håll. Dock har Margot Wallström framhållit att en omprövning kan komma att ske om NPT-förhandlingarna inte gör tillräckliga framsteg, något som upprepades av nuvarande utrikesministern Ann Linde när hon i februari träffade civilsamhället för att ta emot en namninsamling mot kärnvapen. Ann-Sofie Nilsson vill dock inte kommentera detta utan betonar att ”Sveriges ställningstagande är det som gäller”:

– Sverige pekade redan i förhandlingarna om TPNW på problem i texten. Det saknades tydliga definitioner och möjlighet att verifiera efterlevnaden. Regeringen ser därför nuvarande TPNW som ofullständigt, men har valt att vara observatör och kommer att följa utvecklingen när avtalet väl träder i kraft, säger Ann-Sofie Nilsson.

Hon tycker inte att TPNW är nödvändigt för att Sverige ska kunna fortsätta ett aktivt arbete mot kärnvapen. Hon lyfter istället vikten av provstoppsavtalet (Comprehensive Test-Ban Treaty, CTBT) som liksom TPNW inte trätt i kraft ännu.

VIKTIGT MED PROVSTOPP

– Det är viktigt att få till ett avtal om stopp för kärnvapenprov i anslutning till NPT. Det jobbar vi aktivt med i Sverige och tillsammans med EU. Att upprätthålla trycket är viktigt så att CTBT träder i kraft. Jag tror inte att det är realistiskt att det sker i närtid men vi ska inte låta avtalet falla i glömska, säger Ann-Sofie Nilsson.

■ *Karolina Grundin*

Amerikanskt kärnvapenprov på Bikiniatollen 1946.

Minskad säkerhet i spåren av corona

Coronapandemin kommer att få omfattande konsekvenser för freds- och säkerhetsläget i världen långt efter att själva hälsokrisen är över, menar experter. På bilden genomför FN-personal och myndigheter en sanering av allmänna platser i Bamako, Mali.

Den 23 mars sände FN:s generalsekretär António Guterres ut en appell för en global vapenvila i kampen mot covid-19. Sverige finns med bland det 70-tal stater och organisationer som har ställt sig bakom uppmaningen men FN:s säkerhetsråd har varit sent med att reagera. Det första rådsmötet ägnat åt pandemin hölls 9 april.

– Jag tycker det är anmärkningsvärt att säkerhetsrådet hittills inte har lyckats komma med ett kraftfullt gemensamt agerande i frågan. Det har också visat sig svårt för de multilaterala organisationerna. I stället för att samla till internationella gemensamma åtgärder har det i stor utsträckning handlat om olika nationella lösningar på pandemin, säger Sven-Eric Söder, generaldirektör för Folke Bernadotteakademien.

FÖRSÖKT TYSTA VAPNEN

När det gäller säkerhetsläget tycker han ändå att det är tydligt hur Guterres egna sändebud arbetat hårt för att få vapnen att tystna.

I Jemen har den saudiske koalitionen hörsammat uppmaningen och utropat ensidigt eldupphör men dess motpart, huthirebellerna, ställer sig inte bakom vapenvilan och stridigheterna fortsätter.

Enligt Guterres har flera krigförande parter uttryckt sitt stöd för appellen, bland annat i Centralafrikanska republiken, Syrien, Kamerun, Ukraina och Filipinerna. Men ord är inte detsamma som handling, påpekade generalsekretären vid en presskonferens i början av april.

I Libyen, som först ställde sig positivt till appellen, har strider åter blossat upp. International Crisis Group (ICG) varnar för att Libyen är ett typexempel på en konflikt vars fredsprocess inte längre får samma uppmärksamhet från internationella ledare eftersom de nu lägger allt fokus på att klara pandemin i de egna länderna.

HELA SAMHÄLLET PÅVERKAS

Covid-19 har i första hand orsakat en hälsokris men virusutbrottet påverkar hela samhället med sjunkande världsekonomi, stigande arbetslöshet och ökad fattigdom.

– De minst bemedlade i alla samhällen drabbas alltid värst och jag tror att det finns en stor risk för ökade sociala och politiska motsättningar i sköra stater när viruset slår till där med full kraft, säger Sven-Eric Söder.

Detta, påpekar han, kan också leda till att det bli svårare för fredsinsatser

att arbeta eftersom de då hamnar i ett läge där de måste skydda sig själva från smittspridning, samtidigt som de har ett uppdrag att skydda invånarna i de länder där de arbetar från våldsyttringar. Trupprotationer för fredsbevarande styrkor påverkas också. FN bad i mars nio länder, däribland Kina och Italien, att skjuta upp de planerade bytena på grund av rädsla för smittspridning. FN-truppernas tjänstgöringstid kan nu komma att förlängas ytterligare, enligt ICG:s rapport.

Matosäkerheten väntas öka globalt i spåren av covid-19. I Afrika har upplöpp förekommit på flera håll i samband med matutdelning, eller utlovad men utebliven matutdelning, till kontinentens mest utsatta. FN:s matprogram WFP varnar för att 265 miljoner människor, nästan dubbelt så många som i fjol, kan komma att behöva akut mathjälp globalt.

ÖKAD RISK FÖR VÅLD

– Oavsett orsaken till att fattigdom uppstår ökar risken för våld. Flyktingområden och fattiga områden är utmanande samhällen i vanliga fall. Nu spår covid-19 på en redan väldigt svår situation och vi kommer få se mer social oro även efter det att den värsta hälsokrisen har lagt sig, säger Sven-Eric Söder.

Covid-19 har också lett till att flera val på olika nivåer har ställts in eller skjutits på framtiden, allt ifrån fyllnadsval i Sydafrika till parlamentsvalet i Etiopien, en folkomröstning i Chile och primärval i USA.

– Det behöver inte vara dåligt. Valen kan ha skjutits på framtiden för att värna demokratin eftersom ett val i dagsläget kan vara förenat med stora hälsorisker. Valdeltagandet riskerar också att bli lågt. Faran uppstår när någon, eller några grupper, försöker att exploatera den situation som covid-19 har orsakat. Så fort ett maktvakuum uppstår kan det utnyttjas av regeringar som inte har några betänkligheter, väpnade grupper eller terrorgrupper. Det kan komma väldigt mycket osäkerhet i spåren av den här pandemin, säger Sven-Eric Söder.

■ *Görrel Espelund, frilansskribent*

I Sinjar i norra Irak har FN:s minröjningsorganisation Unmas satt samman ett blandat team där kvinnor och män arbetar tillsammans med att röja och återuppbygga distriktet.

Minröjning i norra Irak

Riskfyllt arbete för en ljusare framtid

Naeemeh minns den väl – dagen då IS kom till hennes hemby Kojo och tvingade hennes familj på flykt. Nu, flera år senare, arbetar hon som minröjare för att säkra området kring Kojo och göra det möjligt för människor att återvända till sina hem.

Söndag, 3 augusti 2014. I Kojo, ett litet samhälle i Sinjar-distriktet i norra Irak, bor 17-åriga Naeemeh. Hon och hennes familj är yazidier, en etnisk minoritetsgrupp med stort fäste i Irak. De amerikanska trupperna lämnade området tre år tidigare men freden lyser fortfarande med sin frånvaro.

Trots de ständiga oroligheterna i området skiljer sig den här söndagen från andra dagar, ljudet av skott kan höras på långt håll och det växer sig högre för varje minut. Parallellt sker explosioner och tillsammans låter ljuden som en välrepererad symfoni.

Rykten har också börjat spridas om

en hitintills okänd väpnad grupp, IS, som tagit över Mosul. För invånarna i Sinjar-distriktet ökar oron när de nås av nyheten om att den kurdiska Peshmerga-gerillan har blivit attackerade. Samma dag tvingas Naeemeh och hennes familj att fly. De hinner knappt packa några ägodelar innan de kastar sig in i bilarna och kör mot bergen.

NÅGRA LYCKADES FLY

– Överallt hördes skott och explosioner. Några av oss hade tur den dagen men alla lyckades inte fly. Flera ur vår familj och många vänner saknas fortfarande, berättar Naeemeh.

Under drygt ett år var staden Sinjar och de närliggande byarna ockuperade av IS. Tusentals män och kvinnor förslavades, våldtogs och dödades, i synnerhet yazidier som jagades av IS på grund av sin religion.

Nu, flera år efter att Sinjar-distriktet har befriats, påminner massgravar och ödelagda hem fortfarande om den brutala ockupationen. Stora delar av bebyggelsen är bortsprängd och för invånarna kan det fortfarande innebära livsfara att återvända hem. Mängder av hemmagjorda bomber, så kallade improviserade sprängladdningar (Improvised Explosive Devices, IED:s) har placerats ut av IS och riskerar att detonera vid till exempel kontakt med människor, av rörelsesensorer eller vid fjärrutlösning. Att öppna dörren, kylskåpet eller tända en lampa kan därför innebära livsfara.

Enligt FN:s minröjningsorganisation Unmas (United Nations Mine Action

Svenska FN-förbundet stödjer Unmas arbete över hela världen genom projektet *Minor*. Projektet samlar in medel och bidrar till att Unmas kan fortsätta bedriva livsviktig verksamhet med att röja minor och andra explosiva lämningar, utbilda människor i riskhantering och hjälpa minoffer. Även du som privatperson kan bidra till att flyktingar som återvänder hem efter krig kan leva ett liv i säkerhet. Swisha ditt bidrag till 90 05 638 och skriv *Minor!*

Service) har idag endast 6 000 yzidier återvänt hem till Sinjar-distriktet medan drygt 200 000 bor i flyktingläger i norra Irak. Majoriteten av dem som valt att återvända lever under svåra förhållanden med brist på vatten och el. Återbyggnaden av en infrastruktur kan inte påbörjas så länge sjukhus, skolor, broar och vägar är minerade.

2018 gjorde Unmas bedömningen att staden Sinjar och de närliggande byarna var tungt minerade med improviserade sprängladdningar och att drygt 4 000 bostäder i området behövde undersökas innan människor kunde flytta tillbaka. Arbetet beräknades ta lång tid och för att påskynda processen startade Unmas ett projekt i syfte att utbilda människor från området att hjälpa till i arbetet med att röja bort minor och säkra husen.

KVINNOR OCH MÄN

Projektet riktar sig till både kvinnor och män och Naeemeh var en av tjugo kvinnor som deltog i den två månader långa utbildningen. För henne och flera andra av teammedlemmarna som numera arbetar med röjningen är det ett arbete som berör dem på djupet då de själva tillhör de tusentals som fortfarande bor i flyktinglägren. Angelägna om att deras familjer och vänner ska få återvända hem och kunna återbygga sina liv i en säker och riskfri miljö, arbetar Naeemeh

Tack vare sin anställning som minröjare kan Naeemeh försörja sin familj ekonomiskt.

och hennes kollegor outtröttligt för att nå sitt mål.

Idag är Naeemeh sökare och IEDD-specialist, ett arbete som medför många risker. Till stor del handlar det om att förstå hur de minerade områdena ständigt förändras av yttre omständigheter, som till exempel hur kraftigt regn kan förflytta minor till diken. Arbetet innebär också att veta hur de hemmagjorda bomberna ska hanteras eftersom de ofta innehåller okända funktioner.

– Våra arbetsdagar är långa och det kräver stort tålamod. För att arbetet ska gå framåt behöver jag tro på mina kunskaper och våga fatta beslut, samtidigt är

det viktigt att inte ta för stora risker som kan innebära livsfara för mig eller en teammedlem, berättar Naeemeh.

Förutom att skapa förutsättningar för människor att återvända hem har Unmas strävan med projektet också varit att bidra till förändrade könsnormer och till sysselsättning för de boende i Sinjar-distriktet. Genom att integrera både kvinnor och män i sin verksamhet kan Unmas också se vilka behov som finns och hjälpa till att bygga upp ett jämställt samhälle.

VERKSAM I SIN HEMTRAKT

För Naeemeh har projektet inneburit att hon är verksam i området där hon växte upp och kan delta i återuppbyggandet av Kojos framtid.

– Förutom att jag kan stödja min familj ekonomiskt, kommer de färdigheter som jag fått från utbildningen att hjälpa mig se framåt, mot en ljusare framtid där mina barn en dag kan springa och leka i ett riskfritt område, berättar Naeemeh.

För en tid sedan besökte Sinjars borgmästare Naeemeh och hennes kollegor, som prisade dem för deras insatser i distriktets framtid.

– Jag insåg där och då hur viktigt vårt arbete är, och att vi också kommer att få en framtid, berättar Naeemeh.

■ Översättning och bearbetning: Amanda Svanberg Fogelström

Minröjning i Kongo – så här användes pengarna från Svenska FN-förbundet

Sedan 2015 samarbetar Svenska FN-förbundet med FN:s minröjningsorganisation Unmas och stöttar dess arbete för en minfri värld. Mellan oktober 2017 och mars 2019 samlade FN-förbundet in medel till Unmas arbete i Demokratiska republiken Kongo. Projektet resulterade i att över 265 300 civila fick riskutbildning om minor och explosiva lämningar. Utbildningarna ger deltagarna livsviktig kunskap om hur man känner igen och undviker minor samt hur man agerar vid en olycka eller rapporterar om misstänkta fynd.

Vidare har 278 kartläggningar genomförts under projektperioden, vilket bidragit till att 3 000 kvadratkilometer av misstänkt

En anställd från FN:s minröjningsorganisation Unmas samtalar med några barn.

minerat område har säkrats. 78 850 civila kunde därmed återgå till att använda marken till jordbruk och som passage till skolor. Under processen förstördes 357 farliga sprängladdningar.

Projektmedlen räckte också till att 20 överlevare från minolyckor fick stöd i form av ”startkit” som kan användas till att starta verksamheter inom till exempel boskapsuppfödning eller sömnad. Ytterligare 60 överlevare fick sjukvårdsmaterial. Projektet genomfördes i landets östra regioner, som blev särskilt drabbade av minor och explosiva lämningar under striderna i landet under 1990-talet och början av 2000-talet, samt i Kasairegionen.

Foto: UN Photo/Andre Deane

Plantor vattnas i Gao, Mali, där FN:s stabiliserande mission Minusma stödjer ett jordbruksprojekt. Förutom att bidra till livsmedelsförsörjningen skapar projektet arbetstillfällen och försörjning.

Konflikt och hunger blir ofta ond cirkel

Merparten av de människor som lider av hunger bor i konflikttrabbade områden. Fred och säkerhet är avgörande för att hungern ska kunna avskaffas.

I maj 2018 antogs en resolution om sambandet mellan konflikt och hunger av FN:s säkerhetsråd. Två år senare fortsätter konflikter vara ett stort hot mot den globala matsäkerheten. 60 procent av världens drygt 820 miljoner hungriga lever i konfliktområden. Barn drabbas hårdast och 80 procent av alla undernärda barn finns i länder där det pågår krig eller konflikter. Inför resolutionens tvåårsdag skrev säkerhetsrådets dåvarande ordförande att "Vi kan avskaffa hungern till år 2030, men inte när det pågår konflikter".

Det blir allt svårare att uppnå mål 2, att avskaffa hungern i världen. De senaste åren har världshungern, efter att länge minskat, börjat öka igen. Krig och konflikter är bland de främsta orsakerna. Den pågående coronapandemin tros ställa till det ännu mer – FN har gått ut och varnat för hungerkatastrofer i redan utsatta delar av världen.

BLIR DUBBEL BÖRDA

– Covid-19 har liknande effekter som konflikter – det påverkar hela samhällen.

När både konflikter och coronapandemin pågår samtidigt blir det en dubbel börda, säger Caroline Delgado, senior forskare på Stockholms internationella fredsforskningsinstitut Sipri och programansvarig för ett partnerskap med FN:s livsmedelsprogram WFP.

Partnerskapet som inleddes 2018 går ut på att få en djupare förståelse kring sambandet mellan hunger, fred och säkerhet. I projektets första fas har Sipri genomfört fältstudier i El Salvador, Irak, Kirgizistan och Mali. Dessa har visat att WFP är med och förbättrar utsikterna för fred genom att till exempel bidra med försörjningsmöjligheter och bygga relationer och tillit. Nu är projektet inne i fas två som inkluderar fler länder och tematiska djupdykningar, till exempel i klimatfrågan.

Hur påverkar då konflikt hunger?

– Konflikter kan påverka hunger på flera sätt. De kan påverka matproduktionen, människor kan förlora sin inkomst eller behöva fly. Jordbruksfält och vägar kan bli minerade. Staters budgetar kan omdirigeras från jordbruk till försvar.

Allt det här påverkar matsäkerheten, säger Caroline Delgado.

– Hunger kan också leda till konflikt. Plötsliga prisökningar på mat kan leda till social oro, något vi kunde se under den arabiska våren. Men hunger är ofta inte den enda faktorn, säger Caroline Delgado.

BYGGER FÖRTROENDE

Mycket av WFP:s arbete i konflikttrabbade samhällen där människor förlorat allt, handlar om att bygga förtroende.

– WFP:s långvariga närvaro i många konfliktländer öppnar upp för olika positiva processer att ta fart. I ett område i El Salvador såg vi att WFP:s närvaro ledde till en spontan organisering av kvinnor som tidigare stått utanför samhället. De började bygga växthus och små köksträdgårdar som sedan blev till resurser för samhället, berättar Caroline Delgado.

– Men det är också viktigt att tänka på vem man ger hjälp till och hur det kan uppfattas. När WFP finansierade ett skolmåltidsprogram i ett område i Mali tyckte en grupp av befolkningen att FN-organet tog statens sida, fortsätter hon.

Caroline Delgado poängterar vikten av att lyfta blicken från mathjälp till hur WFP:s arbete bidrar till utsikter för fred. I Colombia hjälper WFP människor från den avmobiliserade FARC-gerillan.

– De är inte alltid de mest utsatta när det kommer till hunger men har ett stort behov av stöd i fredsprocessen, säger Caroline Delgado.

BLIR EN OND CIRKEL

Sambandet mellan hunger och konflikt beskrivs ibland som en ond cirkel. Vi måste stoppa krigen för att stoppa hungern, men utan matsäkerhet kan det vara svårt att uppnå fred.

– Ja, det kan bli en ond cirkel som inte är helt lätt att ta sig ur. Men i ett konflikttrabbat land är det sällan konflikter i hela landet, det kan finnas områden av fred eller mindre direkt våld. Där går det att göra mer än katastrofhjälp. Det har vi till exempel kunnat se i Mali, på platser där det är lite lugnare går det att skapa en mer hållbar livsmedelsförsörjning, säger Caroline Delgado.

■ Louise Gårdemyr, frilansskribent

FN FAKTA.

GLOBALA MÅLEN: MÅL 2 – INGEN HUNGER

Photo: Jiri Proch/Isaac Billy Gideon Lub
Två kvinnor stöter säd framför en rad pumpor på en jordbruksmarknad i Sydsudan.

Ökande hunger i världen och stor oro för effekten av pandemin

Mål 2 i Agenda 2030 handlar om att avskaffa hunger, skapa bättre kosthållning, främja ett hållbart jordbruk och uppnå tryggad livsmedelsförsörjning. I takt med att fattigdomen i världen har minskat har fler människor kunnat äta sig mätta, en trend som tyvärr bröts 2016 då hungern började öka igen. Bedömare menar att coronapandemin kommer att leda till ökad hunger och större matosäkerhet.

Tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat är en mänsklig rättighet och därmed något som varje stat har en skyldighet att tillförsäkra sina medborgare. Trots

detta lever över 821 miljoner människor i världen i hunger, enligt siffror från FN, vilket motsvarar var nionde människa på jorden. Ytterligare en dryg miljard

människor lever med olika nivåer av matosäkerhet. Den lindrigaste formen av matosäkerhet innebär att en människas tillgång till mat är osäker och att hon för

2 INGEN HUNGER

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDG:s) som syftar till att avskaffa fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat och skapa fredliga, inkluderande och trygga samhällen. Det är den mest omfattande och ambitiösa utvecklingsplan som mänskligheten någonsin har haft. Världens regeringar bär det yttersta ansvaret för att agendan genomförs men varje människa på jorden berörs och om målen ska kunna nås krävs att alla betydande aktörer i samhället medverkar och påverkar utvecklingen i rätt riktning. I detta faktablad belyser vi det andra av de 17 målen: ingen hunger.

att klara sig tvingas minska på mängden och/eller kvalitén på den mat hon äter.

Det globala läget när det gäller matsäkerhet och näring presenterades i juli 2019 i en rapport, *the State of Food Security and Nutrition in the World*, som tagits fram gemensamt av en rad FN-organ: FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation FAO, livsmedelsprogrammet WFP, jordbruksutvecklingsfonden Ifad, världshälsoorganisationen WHO samt barnfonden Unicef. I rapporten konstateras att hunger och undernäring i världen ökade 2018 för tredje året i rad och att över två miljarder människor – de flesta i låg- och medelinkomstländer – inte har säker tillgång till näringsriktig mat i tillräcklig mängd. Matosäkerhet förekommer dock även i höginkomstländer och drabbar till exempel 8 procent av befolkningen i Europa och Nordamerika.

Situationen är svårast i Afrika där väpnade konflikter i kombination med klimatförändringar och ekonomiska svårigheter gör att hungern långsamt men stadigt ökar. Kontinenten har den största andelen hungrande i världen, inte minst i Östafrika där nästan var tredje invånare är undernärmd. Ser man till antalet hungrande finns dock de flesta – över 500 miljoner – i Asien. I dessa två världsdelar finns 90 procent av alla barn vars fysiska och mentala utveckling hämmats av undernäring. I södra Asien och Afrika söder om Sahara är vart tredje barn utvecklingshämmat. I alla delar av världen är kvinnor mer drabbade av matosäkerhet än män och allra störst är gapet mellan könen i Latinamerika.

MATEN RÄCKER

Trots utbredd hunger och matosäkerhet är det viktigt att slå fast att det finns tillräckligt med mat i världen. Till stor del handlar problemet om att vi behöver omfördela våra resurser och ta bättre vara på den mat vi producerar. Omkring en tredjedel av all mat som produceras slängs eller går förlorad av andra skäl – till exempel dålig lagerhållning, ineffektiva transporter eller slarvig hantering.

Parallellt med den ökande hungern i världen finns en annan oroväckande och skadlig global trend i form av ökande övervikt och fetma. Bakomliggande faktorer är att människors matvanor

Mål 2 – avskaffa hunger, uppnå trygg och förbättrad nutrition samt förmåga till hållbar livsmedelsproduktion

Delmål 2.1

Senast 2030 avskaffa hunger och garantera alla människor, i synnerhet de fattiga och människor i utsatta situationer, inklusive små barn, tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat året om.

Indikator 2.1.1: Förekomst av undernäring (i meningen otillräckligt intag av mat)

Indikator 2.1.2: Förekomst av måttlig eller svår livsmedelsosäkerhet i befolkningen, baserat på Food Insecurity Experience Scale (FIES)

2.1.4 (Nationell): Miljögifter i modersmjölk och blod

Delmål 2.2

Senast 2030 avskaffa alla former av undernäring, bland annat genom att senast 2025 nå de internationellt överenskomna målen i fråga om tillväxthämning och undervikt bland barn under fem år, samt tillgodose tonårsflickors, gravida och ammande kvinnors samt äldre personers näringsbehov.

Indikator 2.2.1: Förekomst av tillväxthämning (längd över ålder <-2 standardavvikelse från medianen i WHO:s tillväxtkurvor för barn) hos barn under 5 års ålder

Indikator 2.2.2: Förekomst av under- och övervikt (kroppsvikt över längd >+2 eller <-2 standardavvikelser från medianen i WHO:s tillväxtkurvor för barn) hos barn under 5 års ålder

Indikator 2.2.3: Förekomst av anemi hos kvinnor i ålderna 15-49 år, efter graviditetsstatus (procent)

Indikator 2.2.4 (Nationell): Andel (%) övervikt eller fetma (BMI 25 eller högre), självrapporterat (16-64 år)

Indikator 2.2.5 (Nationell): Platshållare för nationell indikator om övervikt eller fetma hos barn och äldre

Indikator 2.2.6 (Nationell): Platshållare för nationell indikator för undervikt

Indikator 2.2.7 (Nationell): Platshållare för indikator om undernäring bland äldre

Delmål 2.3

Till 2030 fördubbla jordbrukets produktivitet och inkomster för småskaliga livsmedelsproducenter, i synnerhet kvinnor, ursprungsfolk, familj jordbrukare, boskapssköttande nomader samt fiskare, inklusive genom säker och lika tillgång till mark, andra produktionsresurser och insatsvaror, kunskap, finansiella tjänster och marknader samt möjligheter till förädling och sysselsättning utanför jordbruket.

Indikator 2.3.1: Produktionsvolym per arbetsenhet fördelat på klass av verksamhetens storlek (jordbruk/boskapsskötsel/skogsbruk)

Indikator 2.3.2: Genomsnittlig inkomst för småskaliga jordbrukare fördelat på kön och urbefolkningsstatus

Delmål 2.4

Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.

Indikator 2.4.1: Andelen jordbruksareal som brukas med produktivt och hållbart jordbruk

Indikator 2.4.2 (Nationell): Försäljning av antibiotika för djur (ATC-grupperna QA07, QG01, QJ01, QJ51) per skattad kilo levandevikt av livsmedelsproducerande djur

MÅL 2

Tryggad livsmedelsförsörjning och främja ett hållbart jordbruk

Delmål 2.5

Senast 2020 upprätthålla den genetiska mångfalden av fröer, odlade växter, produktionsdjur och tamdjur samt deras besläktade vilda arter, bland annat med hjälp av välskött och diversifierade frö- och växtbanker på nationell, regional och internationell nivå. Främja tillträde till samt rimlig och rättvis fördelning av de fördelar som uppstår vid användning av genetiska resurser och därmed förknippad traditionell kunskap, i enlighet med internationella avtal.

Indikator 2.5.1: Antalet växt- och djurgenetiska resurser för mat och jordbruk som säkras i genbanker på medellång eller lång sikt

Indikator 2.5.2: Andelen lokala arter som klassas som hotade

Delmål 2.a

Öka investeringarna, bland annat genom stärkt internationellt samarbete, i infrastruktur på landsbygden, forsknings- och rådgivningstjänster för jordbruket, teknikutveckling samt genbanker för växter och husdjur i syfte att öka jordbrukets produktionskapacitet i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna.

Indikator 2.a.1: Andel av statliga utgifter som avser jordbruk i förhållande till jordbrukets andel av BNP

Indikator 2.a.2: Totala offentliga flöden (offentligt utvecklingsbistånd plus andra offentliga flöden) till jordbrukssektorn

Delmål 2.b

Korrigera och förhindra handelsbegränsningar och snedvridningar på världsmarknaderna för jordbruksprodukter, inklusive genom att parallellt avskaffa alla former av exportsubventioner inom jordbruket liksom alla exportåtgärder med motsvarande verkan, i enlighet med mandatet för Doharundan.

Indikator 2.b.1: Exportsubventioner för jordbruksprodukter

Delmål 2.c

Vidta åtgärder för att säkerställa väl fungerande marknader och derivatmarknader för jordbruksråvaror. Underlätta tillgången till aktuell marknadsinformation, inklusive om livsmedelsreserver, i syfte att bidra till att begränsa extrema svängningar i livsmedelspriser

Indikator 2.c.1: Indikator för svängningar i livsmedelspriser

och livsstil ändrats kraftigt på grund av globalisering, urbanisering och växande inkomster. Ohälsosam snabbmat i kombination med mycket stillasittande har lett till att över 670 miljoner vuxna och 180 miljoner barn och unga idag är överviktiga. Det gäller även låginkomstländer där undernäring och övervikt kan förekomma samtidigt.

I Sverige är ohälsosamma matvanor tillsammans med otillräcklig fysisk aktivitet två betydande utmaningar.

SKRIVNINGAR I MÅL 2

Den fullständiga benämningen på mål 2 i Agenda 2030 är: Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk (*End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture*). För att kunna kommunicera de globala målen bättre har benämningen av varje mål givits en kortform, i detta fall "Ingen hunger".

I de viktiga delmålen klargörs bland annat att hunger och alla former av undernäring ska avskaffas till 2030 och att utsatta grupper ska beaktas särskilt i detta arbete. När det gäller barn under fem år ska internationellt överenskomna mål i fråga om tillväxthämning och undervikt nås till 2025.

Vidare ska produktivitet och inkomster för småskaliga livsmedelsproducenter fördubblas och hållbara system för livsmedelsproduktion och motståndskraftiga jordbruksmetoder införas, bland annat i syfte att förebygga negativa effekter av klimatförändringar och extrema väderförhållanden. Ett av delmålen handlar även om att upprätthålla den genetiska mångfalden i livsmedelsproduktionen när det gäller växter och djur.

Efter de fem sifferdelmålen finns tre bokstavsdelmål (2.a, 2.b och 2.c) som snarare handlar om metoder för hur de första delmålen ska kunna nås. De handlar i korthet om att öka investeringarna och om att främja handel och säkerställa att marknaderna för jordbruksråvaror fungerar väl.

För att kunna mäta hur arbetet med de globala målen går har FN tagit fram ca 230 globala indikatorer. Varje land ska även ta fram nationella indikatorer och metoder för att mäta utvecklingen. För

Sveriges del är det Statistikmyndigheten SCB som ansvarar för arbetet med indikatorerna. Varje land får själv välja om landet vill rapportera sitt arbete för att nå målen vid FN:s högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF) i New York.

Vart femte år ses indikatorerna över av FN:s statistikkommission, något som skedde för första gången i början av mars i år. *Den fullständiga texten till mål 2 samt de indikatorer (globala och nationella) som är kopplade till delmålen framgår av rutan här ovanför.*

MÅL 2 OCH CORONAPANDEMIN

I början av 2020 var hungern redan på frammarsch i världen, främst på grund

av väpnade konflikter och klimatförändringar, och utmaningarna när det gäller att nå mål 2 i Agenda 2030 var omfattande. I takt med att coronaviruset sedan började sprida sig från land till land slog allt fler experter larm om att pandemin kan komma att få förödande konsekvenser för redan fattiga och utsatta människor.

I slutet av april varnade FN:s livsmedelsprogram WFP för att den akuta hungern i världen kan komma att fördubblas till följd av pandemin. Den hotar jordbruksaktiviteter och försörjningskedjor samtidigt som de viktiga remitteringarna – pengar som gästarbetare i rikare länder skickar hem

till sina familjer – beräknades minska kraftigt. Bedömningen var att den ekonomiska tillbakagång som pandemin orsakar kommer att leda till ökad fattigdom och ökad hunger generellt över stora delar av världen. Redan försvagade människor som lever i fattigdom, konfliktområden och flyktingläger skulle dessutom drabbas mycket hårt om viruset börjar sprida sig ibland dem. Vid denna tidnings pressläggning arbetade WFP och andra viktiga aktörer med olika åtgärdsprogram för att förebygga och bemöta krisen.

Läs mer om FN:s respons på coronakrisen på fn.se

Foto: Svenska FN-förbundet

Hur bidrar Svenska FN-förbundet med sin verksamhet till mål 2? Vi frågade Annelie Börjesson, ordförande.

– FN-förbundets projekt Skolmat har en mycket direkt effekt på hunger och näringsstatus. De barn som nås av projektet får gratis mat i skolan vilket också bland annat leder till bättre hälsa, ökad skolgång och bättre studieresultat. Även projekt Minor har en tydlig koppling till mat då miniröjningen ofta innebär att bönder kan börja bruka sin mark igen och att transporter förenklas.

– På hemmaplan har vårt arbete för att främja FN och globalt samarbete en långsiktig positiv effekt i form av allmänt ökad biståndsvilja och bättre kunskaper, bland annat när det gäller de globala målen.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Mål 2 i Agenda 2030 syftar till att minska hungern i världen och skapa hållbara system för matförsörjning. Det finns många sätt för var och en av oss att bidra – här är några förslag på vad DU kan göra:

Stöd Skolmat!

Över 16 miljoner barn i 69 länder får skolmat genom FN:s livsmedelsprogram WFP. I takt med att coronaviruset spridit sig över världen har WFP ställt om till alternativa sätt att nå ut till de barn som berörs. Genom FN-förbundets projekt Skolmat kan du själv bidra till det viktiga arbetet med att bekämpa hunger och främja skolgång. Läs mer på fn.se/skolmat eller swisha valfri summa till 90 05 638 och skriv skolmat!

Ladda ner det nya materialet!

FN-förbundet har tagit fram ett underlag för pedagogiska övningar om frågor som kopplar till projektet Skolmat och de globala målen. Materialet kan användas av till exempel lärare eller föreningsaktiva i syfte att engagera och sprida kunskap om arbetet mot hunger och barns rätt till utbildning. Hjälps oss att engagera fler till stöd för dessa viktiga insatser – ladda ner materialet på fn.se/material.

Engagera andra!

För att vi ska kunna minska hungern i världen behöver vi bli fler som engagerar oss för de globala målen. Du kan göra skillnad genom att prata om dem på jobbet, i skolan eller med vänner. FN-förbundet har gratis material som både kan lånas och beställas. Som medlem i en FN-förening har du även tillgång till andra verktyg och till ekonomiskt stöd för att genomföra projekt. Läs mer på fn.se/agenda2030.

Foto: WFP/Hugh Rutherford

Gratis skolmat i fattiga områden har visat sig vara en effektiv metod för att få föräldrar att skicka sina barn till skolan. Det leder till minskad hunger och förbättrad näringsstatus och inlärning samtidigt som det är ett viktigt bidrag till familjernas försörjning.

Den livsviktiga skolmaten

Så här jobbar FN när skolorna stänger

Under normala omständigheter får över 16 miljoner barn i 69 länder skolmat genom FN:s livsmedelsprogram. Sedan coronapandemin bröt ut och skolor började stängas i land efter land pågår ett intensivt arbete för att hitta alternativa sätt att nå barnen med den livsviktiga skolmaten.

FN:s livsmedelsprogram WFP (World Food Programme) har arbetat med skolmat i över 50 år, med särskilt fattiga och utsatta områden som prioritet. På de skolor som omfattas av programmet får barnen vanligtvis frukost eller lunch, eller i vissa fall mellanmål i form av högenergikex. De livsmedel som används är ofta berikade med viktiga näringsämnen och där det är möjligt används lokalproducerade råvaror vilket innebär att jordbrukare i närområdet gynnas. Skolmaten har stor betydelse för de berörda familjerna och är viktig för att föräldrar ska välja att skicka sina barn till skolan i stället för att låta dem arbeta i hemmet. I vissa områden får barnen även livsmedel att ta hem som ytterligare ett incitament för hög närvaro i skolan.

Parallellt med sin egen skolmatsverksamhet arbetar WFP tillsammans med

en lång rad regeringar för att uppmuntra dem att utveckla skolmatsprogram i egen regi, något som hittills också skett i 37 länder. I 65 länder samarbetar WFP med regeringarna för att förbättra kvaliteten på befintliga nationella skolmatsprogram.

AVGÖRANDE BETYDELSE

På grund av coronapandemin går nu miljontals barn i utsatta områden miste om den skolmat som har så avgörande betydelse för deras hälsa och utveckling. Resultatet blir ökad hunger och minskat intag av centrala vitaminer och andra näringsämnen. För fattiga familjer motsvarar värdet av skolmåltiderna omkring 10 procent av månadsinkomsten vilket gör stor skillnad, särskilt om det finns fler barn i familjen. Utebliven skolmat betyder därför också ökad fattigdom.

I slutet av april var alla skolor stängda

i merparten av världens länder medan en del skolor fortfarande var öppna i andra. WFP räknade då med att omkring 370 miljoner barn inte längre fick skolmat på grund av pandemin. I 52 av de länder där WFP bedriver egna skolmatsprogram var skolorna helt eller delvis stängda och av de drygt 16 miljoner barn som normalt får skolmat genom WFP räknade organisationen med att över 12 miljoner hade gått miste om den.

– Den här pandemin har en förödande effekt på skolbarn över hela världen, särskilt i utvecklingsländer, säger Carmen Burbano, ansvarig för skolmatsprogrammet på WFP.

– För barn från sårbara hushåll, vars enda ordentliga måltid är den de får i skolan, är den här händelseutvecklingen katastrofal. Vi kan ställa om till digitala lektioner, men inte till digitalt ätande. Det behövs lösningar och vi tittar på det nu.

ALTERNATIVA LÖSNINGAR

I länder där skolorna var stängda arbetade WFP tillsammans med regeringen och övriga samarbetsparter för att hitta

alternativa sätt att ge barn och deras familjer stöd med mat och näring. Bland de lösningar som redan var igång märktes lunchpåsar att ta hem, hemleveranser av mat samt distribution av checkar eller kontanter.

I länder där skolorna fortfarande var öppna låg fokuset i stället på att säkerställa att rutiner för hygien och säker mathantering sköttes och att regler för fysisk distansering infördes i syfte att minska risken för smittspridning. Särskild omsorg lades på att förbättra tillgången till vatten och sanitet (tillgång till toalett och möjlighet att tvätta händerna).

Tillsammans med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO och barnfonden Unicef har WFP även tagit fram rekommendationer för regeringsledda insatser när det gäller skolbarnens mat- och näringsstatus. FN-organisationerna samarbetar också för att förbereda skolornas öppnande så att barnen då ska kunna mötas av ett genomtänkt hälso- och näringspaket.

SKOLMAT I ETIOPIEN

Svenska FN-förbundet samlar sedan många år in pengar till stöd för WFP:s skolmatsprogram. Under de senaste åren har dessa medel slussats till organisationens arbete med skolmat i Etiopien.

Efter att coronaviruset började sprida sig i Etiopien i mars har bland annat skolor, nationella myndigheter och sportanläggningar stängts och de allmänna kommunikationerna har begränsats. Landet är särskilt hårt drabbat då det fortfarande lider av sviterna efter en omfattande torka förra året då 2,2 miljoner människor tvingades på flykt inom landet. Coronapandemin väntas leda till försämrad matsäkerhet och ökad fattigdom för många människor. I detta sammanhang ses skolmat och andra insatser riktade mot barn som avgörande för att de ska få nödvändig näring.

WFP:s skolmatsprogram i Etiopien startade 1994 och är normalt igång i sex regioner i landet: Afar, Amhara, Tigray, Oromia, Somali samt SNNPR. I områden som präglas av klimatförändringar, svår matosäkerhet, migration och

Förbättrad hygien och tillgång till toaletter är viktiga frågor för många skolor i låginkomstländer. Under coronapandemin har rutinerna för handhygien skärpts på de skolor som håller öppet.

konflikt krävs både akuta insatser och mer långsiktiga strategiska investeringar. Skolmatsprogrammets betydelse för människors ekonomi och försörjning i dessa områden är påtaglig och det fungerar som en form av socialt skyddsnet, samtidigt som det främjar utbildning och långsiktig utveckling, både för den enskilda individen och för lokalsamhället som helhet.

Det är också viktigt att förstå att skolorna erbjuder en form av tryggade zoner för barn som lever i ett sammanhang av fattigdom, utsatthet och bristande säkerhet. Den känsla av normalitet som skolan skapar har stor betydelse. Studier visar även att skolgången skyddar barnen från barnarbete – särskilt pojkar – och från barnäktenskap – särskilt flickor.

EN MILJON BARN DRABBAS

När Etiopiens regering på grund av pandemin beslutade att stänga landets skolor blev över en miljon barn i särskilt utsatta områden berövade den viktiga skolmaten. Förutom ökad hunger, utebliven undervisning och försämrad näringsstatus finns oro för att barnen inte kommer tillbaka när skolorna åter ska öppna. En del av dem riskerar att utsättas för olika former av kränkningar och utnyttjande, som barnarbete, barnäktenskap och rekrytering till väpnade

grupper.

För att bemöta den ökade fattigdom, hunger och utsatthet som pandemin skapar har WFP samarbetat med myndigheterna och andra aktörer för att identifiera möjliga åtgärder. Etiopien har ett väl utbyggt system för mobila banköverföringar och det har möjliggjort att familjer med barn i grundskolan enkelt kan ta emot ekonomiskt stöd. WFP har därför beslutat att en del av de hushåll som normalt nås genom skolmatsprogrammet i stället får ett bidrag på 10 dollar i månaden tills skolorna öppnar igen. Då resurserna är begränsade går stödet till områden i Afar och Oromia som är särskilt hårt drabbade av torka och som nu även riskerar att drabbas särskilt av pandemin.

KÖPER MAT LOKALT

Med utbetalningen följer information om hur mycket mat barnen behöver varje dag och om det skolarbete som de förväntas arbeta med i hemmet. Genom utbetalningarna kan familjerna köpa mat till barnen lokalt vilket ger minsta möjliga smittspridning. WFP kommer löpande att kontrollera att det finns mat på lokala marknader och att det bidrag som familjerna får är tillräckligt för deras matinköp.

■ Översättning och bearbetning:
AnnaLena Karlsson Andrews

Svenska FN-förbundets projekt *Skolmat* stödjer FN:s livsmedelsprogram WFP och dess livsviktiga skolmatsprogram i Etiopien. Just nu behövs insatsen mer än någonsin – var med och bidra genom att swisha valfritt belopp till 90 05 638, skriv "Skolmat"!

Foto: UN Photo/Eskinder Debebe

FN:s generalsekreterare António Guterres talar om coronakrisen i FN:s TV-studio.

Krisekonomin påverkar FN-samarbetets framtid

Samtidigt som de humanitära behoven ökar till följd av coronapandemin går världen in i en lågkonjunktur. Sällan har medlemsländernas ekonomiska och politiska vilja varit mer avgörande för FN-arbetet, skriver FN-förbundets pressekreterare i en analys.

Samarbetsvilja och ekonomiska resurser är viktiga förutsättningar för FN-arbetet. Till det kommer behovet av mötesplatser. Coronapandemin ställer samarbetet på prov och tydliggör globala och regionala klyftor.

Värst drabbade av pandemin är de som befinner sig i områden som lider av konflikt, hunger och klimatförändringar. Varningssignalerna från FN:s humanitära organisationer har kommit tätt under våren. En inledande appell om 2 miljarder dollar uppdaterades den 7 maj till 6,7 miljarder dollar för insatser i de mest sårbara länderna. Som vanligt är kvinnor och flickor mest utsatta.

Från FN-förbundets samarbetspartner – Världslivsmedelsprogrammet WFP, befolkningsfonden UNFPA och minröjningsorganisationen Unmas – kommer mer detaljerade uppgifter. Dubbelt så många riskerar att gå akut hungriga innan året är slut, distributionen av skolmat försvaras och risken ökar för att flickor ska utsättas för könsstympning, barngift och tidiga graviditeter. Unmas utbildar nu människor inte bara om de livsfarliga minorna utan också om den potentiellt livsfarliga sjukdomen covid-19.

Den globala lågkonjunkturen kan i värsta fall utvecklas till en ny depression. En följd är att finansieringen av Agenda 2030 och arbetet med de globala målen är än mer osäker. FN:s humanitära organisationer för en ständig kamp för att klara behoven och FN-chefen Guterres har varnat för uteblivna bidrag till FN när nu medlemmarna ser om sitt eget hus.

Den ekonomiska nedgången kommer i en tid då det multilaterala samarbetet i FN möter motstånd. President Trumps beslut att dra in USA:s bidrag till Världshälsoorganisationen är det tydligaste exemplet. Att motverka dessa strömningar är en central uppgift för alla aktiva FN-länder inklusive Sverige – och givetvis också för den svenska FN-rörelsen.

När hundratusentals människor dör känns det futtigt att tala om positiva effekter av pandemin. De utsläppsminskningar som framhålls emellanåt riskerar att bli kortvariga och otillräckliga när klimatförändringar och föroreningar hotar människor, djurliv och hela ekosystem. Omvandlingstrycket som bland annat har bidragit till en ökande andel elbilar får inte minskas av att regeringar riktar in sig på att rädda företag och arbetstillfällen. Industrin och transportsektorn måste även i kristider pressas att utveckla mer hållbar teknik.

Resandet behöver alltså bli mer klimatsmart. Att drastiskt minska resandet till mötesplatser som FN är dock fel väg att gå. Digitala konferenser fungerar för utbildningsändamål och informationsöverföring men fysiska möten krävs för att skapa politiskt tryck. Det är inte ovanligt att överenskommelser nås först efter flera dagars förhandlingar mellan parter som möts öga mot öga. Hur lätt är det inte för motsträviga ledare att med en knapptryckning lämna en digital konferens? Också civilsamhällets närvaro vid fysiska möten bidrar till nödvändigt förändringstryck.

De internationella institutionerna hamnar ibland i skottlinjen när länder utsätts för påfrestningar. Under coronapandemin har FN åter visat sin styrka som aktör, mötesplats och beskyddare av de mest utsatta. Samordning, kunskapsspridning och stöd till åtgärder i utsatta länder och regioner kan bidra till att motverka pandemin och stärka FN:s ställning. FN måste även i framtiden få vara en plats för fysiska möten. För det krävs att regeringar, företag, organisationer och individer gemensamt försvarar samarbetet i världsorganisationen – även i kristider.

■ Pekka Johansson
 Artikelförfattaren är pressekreterare
 vid Svenska FN-förbundet

En ny normal behövs efter krisen

Effekterna av coronapandemin har inte undgått någon. Virusnet härjar fram och drabbar nära och kära och låser in oss bakom stängda dörrar. Arbetslösheten och framtidssångesten ökar i takt med att människors välmående sjunker. Coronaviruset upptar mycket tid i våra samtal och tankar och det pratas om hur allt en vill är att återgå till det normala. Men varför vill vi det? Är det normalt att leva i en värld där effekten av klimatförändringar tvingar tusentals människor att fly, djurarter utrotas, våra hav är fulla av plast och där sju miljoner människor dör på grund av luftföroreningar varje år enligt Världshälsoorganisationen? Är det normalt att vår värld präglas av svält, fattigdom, krig och orättvisor? Och hur normalt är det egentligen att leva i en värld där samhället styrs av patriarkala normer och strukturer och där människor som inte har "rätt" könsidentitet, sexualitet eller etnicitet förtrycks? Det normala som vi känner det är ohållbart ur många aspekter, så varför är det till det vi så gärna vill återgå?

I Agenda 2030 listar FN 17 hållbarhetsmål som alla länder ska ha uppfyllt om tio år. Målen omfattar mänsklig säkerhet i sin helhet och syftar till att eliminera allt från fattigdom till klimatförändringar. Med dessa mål vill vi skapa en mer hållbar värld 2030 och det krävs att alla länder aktivt arbetar för att vi gemensamt ska kunna nå dit. Mitt i den pågående coronakrisen glöms dessa mål bort, de blir inte längre en prioritet. Men kanske borde det egentligen vara precis tvärtom?

I en artikel på svt.se kan en läsa att de minskade utsläppen inte är någonting att fira eftersom det bara är en kortsiktig effekt och att luften kommer att bli sämre igen när livet återgår till det normala. Där har vi det igen, det normala. Vi bör

inte, och vi kan inte återgå till detta. Enligt en rapport som tagits fram av läkare och forskare är klimatförändringar det största hotet mot den globala hälsan under detta århundrade. Naturkatastrofer skadar människor och samhällen, sjukvården blir överbelastad och sjukdomar sprids fortare. Det är viktigt att se till den större bilden även om det just nu är lätt att fastna i vad som händer runt omkring en. Att världen står stilla ger naturen en chans att andas och förhoppningsvis kan denna tid bli en ögonöppnare så att vi i framtiden kan arbeta aktivt för att tillgodose mänsklig säkerhet överallt.

Nu har vi chansen att skapa en ny normalitet och möjligheten att göra om och att göra rätt, för vi kan inte fortsätta leva i denna ohållbara värld. Låt oss fortsätta se Himalaya från mils avstånd och se botten på kanalerna i Venedig. Låt oss bryta patriarkala strukturer och normer, bekämpa fattigdom, få fredliga och inkluderande samhällen, anständiga arbetsvillkor och fungerande infrastruktur. Tillsammans kan och bör vi skapa en förändring. Det är dags nu, låt denna världskris bli en vändpunkt och en nystart för oss alla att börja leva och arbeta i enlighet med Agenda 2030. Låt oss tillsammans skapa en ny normal!

Foto: Gustav Söderkvist

■ Nora Hattar, Stockholms FN-förening

Upprop om ökat stöd till ICC

Sverige och andra parter till Romstadgan måste uppmana USA och Israel att upphöra med sina hot mot Internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court, ICC). Det krävde Svenska FN-förbundet och ett 50-tal andra organisationer i slutet av april i ett internationellt upprop till stöd för domstolens oberoende och uppdrag. Uppropet koordinerades av den internationella koalitionen för ICC.

I skrivelsen kräver de att parterna till Romstadgan, som ligger till grund för ICC, konkret och otvetydigt fördömer hot mot domstolen. Skrivelsen har skickats till statsparternas regeringar, bland dem Sveriges.

Israel hotade i januari ICC med sanktioner efter att domstolen meddelat att situationen i Palestina kräver utredning. Den amerikanske utrikesministern Mike Pompeo hotade i mars med åtgärder mot två namngivna ICC-medarbetare och deras familjer efter att domstolen hade gett klartecken för att utreda situationen i Afghanistan.

Israels och USA:s attacker mot domstolen och dess personal syftar till att underminera domstolens förmåga att skipa rättvisa, menar brevskrivarna, och framhåller ICC måste kunna utföra sitt uppdrag i enlighet med de krav som framgår av stadgan och inte utifrån politiska överväganden.

Den 20 september, om coronapandemin tillåter, genomför Stockholms FN-förening loppet Spring för 17 för att uppmärksamma Agenda 2030 och de 17 globala målen. Från 15 maj och fram till loppet är vi digitala. Vi springer, lufsar och rullar där vi är, hur långt vi vill och hur ofta vi vill. Ta en bild på dig och din nummerlapp och skicka till föreningens sociala medier. Sprid till kompisar, arbetsplatser, föreningar. För anmälan och mer information se fn.se/stockholm (Aktuellt).

Foto: Emma Dahlström

Svenska FN-förbundets utmärkelse Årets FN-lärare har tilldelats Kathryn Boyer från Folkuniversitetets gymnasium i Trollhättan.

Brinnande engagemang hos Årets FN-lärare

Kathryn Boyer från Folkuniversitetets gymnasium i Trollhättan fick i maj FN-förbundets pris Årets FN-lärare. För henne blev ett FN-rollspel startskottet för att kunna lyfta viktiga samhällsfrågor även utanför klassrummet. "Det var inspirerande att se eleverna bli kreativa och engagerade på ett sätt som passade dem", säger hon.

Kathryn Boyer är historielärare och har arbetat på skolan sedan 2001. För ett antal år sedan höll skolan sitt första FN-rollspel och för Kathryn gav det inspiration till att börja arbeta på ett nytt sätt med sina elever.

– Vi såg hur mycket det gav eleverna och hur de använde kunskapen från rollspelet i sitt ordinarie skolarbete. FN-frågorna går att koppla ihop med många ämnen som samhällskunskap, naturvetenskap, religion, historia och geografi.

Kathryn säger att skolan ofta använder

material från Svenska FN-förbundet men då gärna med en twist som passar dem.

Hon berättar om en utställning som arrangerades i november i samband med den internationella dagen för avskaffandet av våld mot kvinnor. Utställningen visades i både skolan och på Trollhättans stadsbibliotek som är beläget i samma hus.

HÄNGDE UPP BH:AR

– Vi samarbetade med en organisation som heter Vänersborgs Zontaklubb som ger stöd till projekt för jämställdhet och

mänskliga rättigheter, ofta i samarbete med olika FN-organ. I utställningen hängde vi upp bh:ar bredvid bilder på kvinnor som blivit mördade av en närstående. Behånen symboliserade något de inte längre behövde eftersom de var döda. Bredvid bilden fanns också en text om varje kvinna.

– Vi var rädda att vissa elever skulle larva sig för att det hängde bh:ar i skolan men det blev tvärtom väldigt lyckat och skapade intressanta diskussioner.

Vidare berättar Kathryn om en annan utställning de arrangerade inför den internationella dagen till minne av förintelsen. Även den arrangerades tillsammans med elever från skolan.

– Några av våra elever har tidigare besökt Auschwitz-Birkenau och de bidrog med foton och texter som de skrivit.

Eleverna har också fått delta i Fridays for Future och sedan arbetat med frågor som handlar om klimatet. Kathryn vill också att fler elever ska engagera sig utanför skolan och har därför skapat en plattform tillsammans med skolans FN-elevförening där de tipsar om olika aktiviteter.

FLER LÄRARE ENGAGERADE

Enligt henne har det här året fungerat särskilt bra eftersom fler lärare har haft möjlighet att engagera sig i de olika FN-projekten.

– Utan stödet från mina kollegor hade arbetet med FN-frågorna varit mycket svårare att genomföra.

Kathryn säger också att utnämningen till Årets FN-lärare gett ny inspiration.

– Det känns underbart och jag har fått ny energi! Nu vill jag anstränga mig ännu mer för att fortsätta förtjäna titeln!

■ *Amanda Svanberg Fogelström*

Juryns motivering:

"Årets FN-lärare har genom sitt brinnande engagemang blivit en förebild och inspirationskälla i arbetet för en bättre värld. Med kreativa idéer och hårt arbete har hon skapat intresse för globala frågor och fått sina elever att inse att varje handling, stor eller liten, kan göra skillnad. Årets pristagare arbetar brett med FN-relaterade frågor genom såväl teoretiska som praktiska aktiviteter. Med inspiration och stöd ger hon eleverna redskap som behövs för att bidra till förändring. Hon är en uppskattad och drivande kraft i FN-arbetet på sin skola. Med endast tio år tills de globala målen ska vara nådda behövs lärare som kan stödja ungdomar i deras engagemang och som låter förändring stå på agendan. Mot denna bakgrund har Svenska FN-förbundet beslutat att utse Kathryn Boyer, Folkuniversitetets gymnasium i Trollhättan, till Årets FN-lärare 2020."

Före detta ungdomssektionen i Helsingborgs FN-förening, numera en del av styrelsen, under en klimatstrejk i höstas. Några vänner har också anslutit.

Albin Oskarsson, Josephine Bergmark och Viktor Rizev under Haga julmarknad i Göteborg.

FN-föreningarna och coronakrisen "Vi ställer inte in, vi ställer om"

Coronapandemin har brett ut sig som ett tungt täcke över världen, men det hindrar inte FN-föreningarna från att fortsätta sitt arbete med att sprida kunskap och värva fler medlemmar. Världshorisont har varit i kontakt med två föreningar som ger exempel på hur deras verksamheter har ställt om.

– Världens problem upphör inte på grund av en pandemi. Väpnade konflikter fortsätter att härja och människor fortsätter att svälta och då har vi ett ansvar att fungera som en plattform för människors engagemang, säger Albin Oskarsson, ordförande för Göteborgs FN-förening.

Mars månad var tänkt att bli en inspirationsmånad för Göteborgs studenter med syftet att ge idéer inför deras kommande yrkesliv. Ungdomssektionen hade bjudit in till tre föreläsningar men endast två hann genomföras. I stället för att stryka den tredje bestämde sig FN-föreningen för att testa något nytt och i maj släpptes deras första podd till föreningens alla medlemmar.

– Personen som skulle vara vår tredje föreläsare var väldigt positiv till att bli intervjuad i en podd istället för att hålla i en fysisk föreläsning, berättar Albin.

KAMPANJ I SOCIALA MEDIER

Inför poddsläppet tog Göteborgs FN-förening också chansen att testa ett nytt slags rekryteringsarbete och en kampanj genomfördes i föreningens alla sociala medier för att locka

fler medlemmar.

Enligt Albin har pandemin inte bara inneburit utmaningar, den har också lett till att föreningen tvingats tänka kreativt.

– Vi har haft väldigt roligt när vi tillsammans kommit på nya idéer. Det finns helt klart positiva effekter med att tvingas ställa om sin verksamhet, säger Albin.

HAR FÅTT TÄNKA OM

En annan förening som fått tänka om är Helsingborgs FN-förening. Embla Hägelmark är ny ordförande och hon berättar om hur den tidigare ungdomssektionen förra året samlade in närmare 20 000 kronor till Skolmat med hjälp av två gymnasieskolor i Helsingborg.

– En dag i veckan skänkte eleverna sin lunchpeng från ett så kallat matkort och tog istället med sig en matlåda hemifrån, berättar Embla.

I år hade föreningen planerat att genomföra ett liknande projekt och utvidga det till hela Nordvästra Skåne men så kom coronaviruset emellan. Istället för att skjuta upp eller ställa in projektet, arbetar Embla och hennes föreningskollegor nu istället med att få gymnasie-

skolorna att skänka en del av lunchpengarna som de sparar in under tiden eleverna har hemmaundervisning. I utbyte erbjuder föreningen en föreläsning om projektet när eleverna är tillbaka i skolan.

– Vi ställer inte in, vi ställer om, säger Embla.

Embla medger att föreningen startade året med en ambitiös verksamhetsplan och att några projekt har blivit nödvändiga att skjuta fram. En projektidé som däremot fötts till följd av pandemin är en serie onlineföreläsningar, med syfte att inspirera och sprida kunskap om FN-förbundets huvudfrågor.

NIO FÖRELÄSARE

– Vi hörde av oss till nio föreläsare och fick nu ja. Planen är nu att hålla två föreläsningar i månaden under maj till september, och sedan gör vi en utvärdering, berättar Embla.

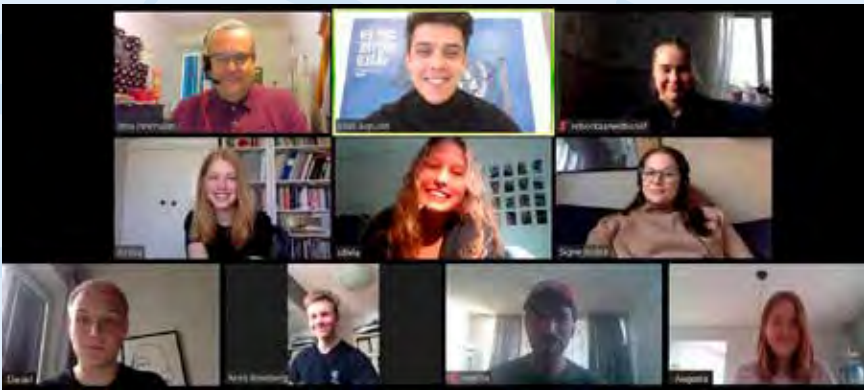
Föreningen har även startat ett samarbete med Medborgarskolan som hjälper till att hålla i de digitala föreläsningarna och sprida de reklamfilmer som föreningen satt ihop.

– Vi bad varje föreläsare att filma med sin mobilkamera när de svarade på ett antal frågor som vi skickat till dem. Med extern hjälp har vi sedan klippt ihop svaren till tre minuter långa reklamfilmer.

Tillsammans med Medborgarskolan anordnas även studiecirkelknutna till specifika frågor som rör den verksamhet som Helsingborgs FN-förening driver.

– Jag är väldigt optimistisk och hoppas att det här ska generera fler medlemmar till vår förening. Vi har också bjudit in andra FN-föreningar i Skåne för att stärka det regionala samarbetet och på så vis engagera fler medlemmar, berättar Embla.

■ Amanda Svanberg Fogelström

Medarbetare på FN-förbundet tillsammans med de ungdomar som deltog i det digitala mötet med UD om kärnvapen. Från vänster: Jens Petersson, Elias Aspud, Rebecka Lif, Embla Hägelmark, Olivia Perry, Signe Isbäck (praktikant), Daniel Andersson, Aron Roosberg, Hamza Jamous och Augusta Säwe.

Foto: FN-förbundet/Elias Aspud

det viktigt att säkerställa att det som beslutas av staterna i FN:s generalförsamling inte stannar vid tomma ord, säger Jens Petersson, senior rådgivare för freds-, säkerhets- och nedrustningsfrågor på Svenska FN-förbundet.

– Därför ville vi på förbundet låta ungdomar få chansen att dela sina åsikter med Utrikesdepartementet som vi sedan hoppas att de tar med till NPT-konferensen.

Aktionen var ett samarbete mellan ungdomar från FN-rörelsen och elever från FN-skolorna. Ett 60-tal av dem lämnade sina åsikter i den digitala enkäten via FN-förbundets hemsida. Resultatet delades sedan med en grupp bestående av sju ungdomar som tog med sig det i sitt möte med UD som hölls i slutet av april.

Unga i möte med UD om kärnvapen

Varje år arrangeras Aktion FN för fred på landets FN-skolor. På grund av rådande pandemi och stängda gymnasieskolor fick årets aktion – på temat kärnvapen – en ovanlig utformning.

I år är det 75 år sedan de förödande bomberna föll över Hiroshima och Nagasaki i Japan. I år blir även icke-spridningsfördraget (NPT) 50 år och i New York skulle en översynskonferens ha ägt rum i april-maj men med anledning av coronaviruset har konferensen skjutits upp till nästa år. För Svenska-FN-förbundet är det viktigt att låta ungdomar få komma till tals i viktiga globala frågor. Med stängda gymna-

sieskolor och inställd NPT-konferens blev lösningen därför en digital enkät bland ungdomar i FN-rörelsen följt av ett digitalt möte med representanter för Utrikesdepartementet.

UNGAS RÖSTER SKA HÖRAS

– Förra året var Sverige med och tog fram en resolution som syftar till att låta ungas röster få utrymme i nedrustningsfrågor. För mig är

VILL MINSKA KLYFTAN

– Vår ambition med mötet var att minska klyftan mellan oss och beslutsfattarna. Jag är övertygad om att vi gjorde ett intryck och visade att det finns många pålästa och engagerade ungdomar i den här frågan, säger Aron Roosberg, styrelseledamot i Malmö FN-förening och en del av gruppen som fick träffa UD.

FN-elevföreningar vid FN-skolorna har även uppmärksammat kärnvapenfrågan genom att uppmana sina medlemmar att vika pappersplanor, en känd fredssymbol i Japan. På Räddningsgymnasiet hölls även ett rollspel om kärnvapenedrustning digitalt på distans.

■ *Amanda Svanberg Fogelström*

Medlemsrekrytering under och efter krisen

I maj startade Svenska FN-förbundet en minikampanj i syfte att engagera rörelsen och värva fler medlemmar, trots pågående pandemi. Digitala verktyg är särskilt viktiga i nuläget och när många håller sig hemma kan det också vara ett bra tillfälle att informera om sin verksamhet.

Reenu Wallin arbetar med medlemsrekrytering på FN-förbundets kansli i Stockholm.

– Under kristider drabbas de som är mest utsatta hårdast och den verksamhet som vi bedriver är då ännu viktigare. Coronakrisen kommer att gå över men vi kommer behöva kämpa tillsammans för att skapa en balans i världen igen. Då behöver vi bli fler, säger hon.

Att förmedla till människor att FN-arbetet nu är ännu viktigare, och att de kan vara med och bidra, är jätteviktigt, menar hon. Mej är ett bra sätt att hålla kontakt med medlemmarna – informera, peppa och uppmuntra till

olika insatser – men även olika sociala medier. Där går det också att nå ut till en bredare målgrupp.

– Uppdatera er Facebooksida, berätta om era projekt, förklara varför er verksamhet är viktig och att alla är välkomna!

DIGITAL DISKUSSION

I de flesta sammanhang har det under våren hållits digitala möten och event, så även i FN-rörelsen runt om i landet. En idé kan vara att bjuda in medlemmarna till en digital diskussion om hur föreningen kan synas, nå nya intresserade och värva medlemmar, trots pågående pandemi, säger Reenu Wallin.

– Belöning är aldrig fel så varför inte ordna en liten tävling med några trevliga vinster för den som lyckas bra med sin värvning.

I takt med att samhället börjar öppna upp igen efter krisen blir det aktuellt att börja

fundera på vad det innebär för möjligheterna att engagera fler i FN-arbetet. FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson har mångårig erfarenhet av att jobba med medlemsrekrytering i FN-rörelsen.

– Steg ett är att synas och få folk att veta att föreningen finns och vad den gör, säger hon.

Hon satt själv som ordförande i Falköpings FN-förening 2009 till 2011 och i Göteborgs FN-förening 2011 till 2018. Två föreningar som, enligt henne, krävde olika strategier vid medlemsrekrytering.

– I mindre städer bör föreningarna satsa på att synas i lokaltidningen, det är ett bra sätt att nå ut till folk. Det är desto svårare i en stad som Göteborg, men å andra sidan finns det universitet och köpcentrum i större städer där många människor passerar dagligen och som är bra platser för föreningar att dela ut informationsfoldrar på.

Förutom att informera människor om vad som ingår i ett medlemskap och på vilka sätt det går att engagera sig i föreningen, anser Annelie att det också är viktigt att fundera på vilken målgrupp som föreningen vill nå.

– Till Göteborgs FN-förening köpte vi in två maskotdräkter som vi tog på oss i publika sammanhang. Dräkterna var ett bra dragplåster som syntes på långt håll. Det var många barn som sprang fram och ville kramas och när föräldrarna kom passade vi på att prata med dem om vår förening.

En annan metod som föreningar kan använda för att nå ut till fler är, enligt Annelie, att erbjuda föreläsningar, till exempel på det lokala biblioteket, i skolor eller på universiteten.

– Passa på att rekrytera efter föreläsningen. Om man är på ett universitet kan det vara bra

att understryka att ett föreningsengagemang är bra för studenternas cv:n. Extra plus i kanten är det om studenten får en styrelsepost.

VAR MED DÄR DET HÄNDER

– Ta också vara på de evenemang som arrangeras i staden för där finns det en chans att synas. Våga samverka med andra föreningar, dela ut "goodie bags" med information om föreningen och fråga den lokala mataffären om de vill sponsra med en godisbit eller frukt som ni kan lägga ner i påsen!

INFORMATION FRÅN SVENSKA FN-FÖRBUNDET

Konferenser flyttade

FN-förbundet har på grund av coronapandemin tvingats flytta flera av vårens stora möten till hösten. Preliminärt ser planen ut så här:

- FN-rollspelet SweMUN hålls den 1-3 september på Hjälmargården utanför Vingåker.
- FN-forum arrangeras den 10-11 oktober på Clarion Hotel Sign i Stockholm.
- UNg20 arrangeras den 8-11 oktober och slås delvis samman med FN-forum.

Boka en digital föreläsning!

Nu finns det möjlighet att boka en digital föreläsning med en av våra 15 ambassadörer för de globala målen. Ambassadörerna kan föreläsa om globala målen eller projekten Flicka, Minor, och Skolmat. Boka en föreläsning på fn.se/ambassadorer eller mejla clara.melander@fn.se.

Nominera Årets FN-vän och FN-supporter!

I samband med FN-dagen i oktober tillkännager FN-förbundet vem som utsetts till Årets FN-vän respektive FN-supporter. FN-föreningar, FN-distrikt och anslutna riksorganisationer kan nominera en kandidat vardera till dessa

två priser. Läs mer och nominera senast den 13 augusti på fn.se/fn-van-supporter.

Fler FN-skolor sökes!

Nu är det dags att ansöka om att bli FN-skola läsåret 20/21. Tipsa gärna gymnasieskolor i din närhet om att läsa mer på fn.se/fnskola!

Nytt Agenda 2030-nätverk

Många FN-föreningar har utsett Agenda 2030-ansvariga som nu bildar ett nytt nätverk. Två digitala träffar har arrangerats under våren och en tredje planeras till 4 juni. Även de föreningar som inte har utsett någon Agenda 2030-ansvarig har bjudits in. Under träffarna förmedlar FN-förbundet ny information om vad som är på gång inom hållbar utveckling och föreningarna har möjlighet att dela med sig av idéer och aktivitetsförslag till varandra. Ansvarig för nätverket är Malin Åberg Aas, senior rådgivare för hållbar utveckling på FN-förbundet.

Glokala Sverige på distans

Medarbetarna på projektet Glokala Sverige ställde under våren in alla utbildningsresor till kommuner och regioner på grund av pandemin. Förhoppningsvis kan de flesta besök genomföras under hösten istället

men en webbversion av grundutbildningen har tagits fram för de 130 kommuner och 16 regioner som deltar i Glokala Sverige i år. På så sätt kommer ännu fler att kunna nås och utbildas inom respektive organisation. Läs mer på fn.se/glokalasverige

Ingen ska lämnas utanför!

Lika Unika Akademi utbildar om funktionshinders- och rättighetsperspektiv på de globala målen för hållbar utveckling. Civilsamhällsorganisationer och funktionshinderrörelsen är viktiga målgrupper. Alla våra utbildningar och material är tillgängliga för att alla ska kunna delta enligt Agenda 2030-principen att ingen ska lämnas utanför. Läs mer på fn.se/likaukaakademi. För att boka en utbildning, kontakta [Ciro Sammarco](mailto:Ciro.Sammarco@fn.se) på Ciro.Sammarco@fn.se eller 070 952 00 83.

Nytt pedagogiskt material

FN-förbundet har tagit fram ett nytt material bestående av interaktiva övningar som på ett pedagogiskt sätt tar upp frågor som kopplar till Flicka, Minor, Skolmat och globala målen. Materialet kan användas av ambassadörer, lärare, och föreningsaktiva för att engagera och sprida kunskap. Ladda ner det på fn.se/material.

Tio år kvar till 2030

Med tio år kvar tills globala målen ska uppnås inleds nu ett årtionde för handling. Hela FN-rörelsen i Sverige mobiliseras för att växla upp arbetet och engagera fler i genomförandet av målen. Kampanjstart är den 25 september – läs mer på fn.se!

ANNELIE BÖRJESSON
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

Globala hot bryr sig inte om gränser

På kort tid har jordens befolkning tvingats in i en ny tillvaro. Vi befinner oss i en annorlunda verklighet med oerhörda konsekvenser av coronavirusets framfart, en verklighet där dåtiden brottas med nuet och framtiden. Det är oklart hur länge detta kommer att pågå, och det är också oklart hur världen kommer att se ut efter coronapandemin. Men det är tydligt att mänskligheten står vid ett vägsval med flera alternativ.

Vi ser att världens länder hanterar situationen på olika sätt. Det är för all del naturligt givet utgångsläget. Vad som dock är påfallande tydligt är att det inte hjälper att stänga gränser länder emellan – viruset hittar alltid vägar. För att få covid-19 och andra globala utmaningar under kontroll och kunna förebygga olika typer av kriser krävs samarbete, bättre samordning, ärlighet, öppenhet, solidaritet och medmänsklighet. Det börjar bli en sliten fras, men FN och det multilaterala samarbetet är viktigare än någonsin. Det är en självklarhet för många av oss, men det finns de som tvärtom agerar protektionistiskt och väljer att stänga dörrar – dörrar som stängs inte främst för covid-19, utan för mänskliga rättigheter, friheter och just det globala samarbetet. Blicken måste lyftas och perspektivet måste bli större och längre än enskilda ledares mandatperioder och egna politiska agendor.

Civilsamhället har en oerhörd viktig roll att markera och höja sin röst, inte minst i frågor som rör vår gemensamma

säkerhet som redan innan coronapandemin stod inför en rad utmaningar. I år skulle den viktiga översynskonferensen av icke-spridningsavtalet NPT ha hållits i FN-högkvarteret i New York. Samtidigt som den har skjutits upp moderniserar och utvecklar länder sina arsenaler av massförstörelsevapen. Kärnvapen är oacceptabla och vi fortsätter att verka för nedrustning och för ett förbud.

Även om en mängd viktiga konferenser inte kan hållas så finns de problem som världen brottades med innan coronakrisen kvar. De framsteg som gjorts och de resultat vi hittills har uppnått, genom såväl millenniemålen som Agenda 2030 och de globala målen, riskerar att pressas tillbaka. FN larmar på flera områden, bland annat om ökad hunger och fattigdom samt fler barnäktenskap. Vi ser också att kvinnor och barn utsätts för ökat våld i hemmet när länder stänger in och stänger ner.

När FN får än mer på sitt bord är det smärtsamt att konstatera att medlemsländers betalningar hålls inne eller uteblir då enskilda medlemsstater enbart ser till sitt eget hus. Vägarna mellan husen måste byggas upp och byggas ut. En ny, bättre, hållbar och solidarisk infrastruktur är vad som behövs för att alla som bor i husen ska kunna mötas och lösa framtida globala utmaningar. Att ta vara på denna chans till nystart och driva på byggnationen gör vi allra bäst i världsbolaget FN – inte var för sig, utan tillsammans.

Nästa nummer

... av Världshorisont kommer ut den 22 september och blir ett allmänt FN-nummer med anledning av att FN fyller 75 år.

Med den pandemi som pågår i världen har det blivit än tydligare hur tätt sammanlänkade vi människor är och hur avgörande det blir i kritiska lägen att vi kan samarbeta globalt för att möta gemensamma hot. I vårt temanummer om FN tittar vi på vad vår 75-åriga världsorganisation hittills har betytt och vilken roll den spelar i världen. Samtidigt behöver vi diskutera den nya verklighet som omger oss och vad den innebär. Hur kan vi navigera för att hjälpa de miljontals medmänniskor som drabbats hårt av coronakrisen och samtidigt värna viktiga internationella överenskommelser som Agenda 2030 och Parisavtalet om klimatet? Kan det komma något gott för FN-arbetet ur krisen och hur säkrar vi det i så fall?

Foto: UN Photo/Rick Bajonas

Hjälp till att sprida kunskap och engagemang om FN och globala frågor genom att beställa en extra bunt av Världshorisont och dela ut till intresserade – kontakta vardshorisont@fn.se!

**265 MILJONER MÄNNISKOR
KAN DÖ AV SVÄLT I ÅR.**

**VI AGERAR MOT HUNGER,
SÄRSKILT I KRISTIDER.**

NU BEHÖVER VI DIG.

BLI MÅNADSGIVARE.

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Bli månadsgivare på fn.se/gava